

Vážení pedagogové,

metodické listy k inscenacím, které pro Vás připravili lektoři Divadla Polárka, by Vám měly sloužit jako inspirace pro přípravu žáků/studentů na zhlédnutí a následnou reflexi divadelního představení.

Cílem těchto materiálů je budovat a prohlubovat u našich mladých diváků vztah k divadlu a umění vůbec, podpořit jejich kreativitu, schopnost analyzovat použité prostředky a pomoci jim vytvářet si svébytný názor na divadlo.

Tento materiál je vázán na Rámcové vzdělávací programy MŠMT odpovídající průřezovému tématu Osobnostně-sociální výchovy.

Metodické listy jsou vždy sestaveny tak, aby se daly realizovat v prostorách školní třídy a v kolektivu dětí/studentů bez dosavadních zkušeností s dramatickou výchovou či divadlem.

Aktivity na sebe logicky navazují a směřují k určitému celku, je však jen na Vás, jak s nimi budete nakládat: jednotlivé aktivity mohou být realizovány samostatně, či mohou být upraveny s ohledem na Vaše možnosti a potřeby.

Přestože jsou cíle metodických listů a workshopů k představení nabízené divadlem podobné, jednotlivé aktivity se liší, proto je možné absolvovat oboje, čímž žákům/studentům vytvoříte komplexní zážitek.

Věříme, že investovaný čas do kvalitní přípravy na návštěvu divadla a jeho následná reflexe vytvoří dětem/dospívajícím intenzivnější a hlubší zážitek z představení a může zajímavě obohatit nejen jedince, ale i celý třídní kolektiv.

O inscenaci

Hra Naše třída polského autora Tadeusze Slobodzianka z roku 2008 je jakýmsi “průřezem” dějinami dvacátého století na půdorysu příběhů deseti spolužáků z malotřídky na východě Polska. Ústřední událostí hry je masakr v městečku Jedwabnem, při kterém bylo v roce 1941 zavražděno několik set židovských obyvatel. Až počátkem jednadvacátého století pak vyšlo najevo, že pachatelé otřesného zločinu nebyli němečtí okupanti, nýbrž místní obyvatelé, sousedé, známí a spolužáci zavražděných.

Hra sleduje osudy pěti Židů a pěti Poláků, do jejichž života drastickým způsobem zasáhly válečné události, napříč celým dvacátým stoletím. Jednotlivé postavy se ocitají v rolích vrahů i jejich obětí, pozorovatelů a v neposlední řadě interpretů událostí a vztahů. Hra pokládá tak až metafyzickou otázku po původu zla v člověku, po možnosti smíření s druhými i sám se sebou. Zároveň (jakkoliv výsostně básnickým jazykem) provádí diváka zvraty a dějinnými zlomy dvacátého století. Historickou zkušenost s Poláky sdílíme podobně jako problém s odpovědností za stinné stránky vlastní historie.

Tento materiál se skládá ze dvou částí: aktivity předcházející návštěvě divadelního představení a aktivity po zhlédnutí divadelního představení. Každá z částí má časovou dotaci přibližně jednu vyučovací hodinu. Vzhledem k námětu a tématu inscenace doporučujeme program zařadit do hodiny dějepisu či ZSV.

Aktivity PŘED návštěvou představení (45 min.)

Připravit studenty na atmosféru a námět inscenace.
Zintenzivnit divácký zážitek ze zhlédnutého představení.

1

Brainstorming (15 min.)

Napište na tabuli následující pojmy: **Druhá světová válka, Polsko, Polsko za druhé světové války**, dále požádejte studenty, aby každý z nich na tabuli připsal to, co v něm tato jednotlivá slova evokují. Můžou to být jak jednotlivá slova, tak krátká slovní spojení. Poté si společně jednotlivá hesla nahlas projděte, případně si je upřesněte. Cílem není zkoušet, co všechno si studenti pamatují z hodin dějepisu, ale vytvořit jim konkrétnější představu tématu inscenace. Pedagog se snaží co nejméně zasahovat. Pouze vysvětluje nesrovnalosti, doptává se.

Důležité informace, které by měly zaznít:

- __Polsko je silně věřící stát, více než 96 % obyvatelstva se hlásí k Římskokatolické církvi.
- __Dále pojmenovat situaci Polska během 2.SV - zdůraznit odlišnost situace oproti ČSR.

2

Máš na to dvě minuty (10 min. příprava + 10 min. prezentace)

Rozdělte studenty do pěti skupin. Každá z nich dostane na lístku jeden z pojmů:

- __POGROM (uved'te také konkrétní příklady z historie)
- __ANTISEMITISMUS a NACISMUS (a jak spolu tyto dva pojmy souvisí)
- __NORIMBERSKÉ ZÁKONY (uved'te některé zákony o ochraně krve)
- __REVIZIONISMUS HOLOCAUSTU (uved' pro příklad argument zpochybňování holokaustu)
- __ASIMILACE A INTEGRACE (ve vztahu k menšinám, zejména k židovské)

Úkolem skupiny je vytvořit jednoduchý medailon informací o daném pojmu. Informace mohou dohledat na internetu, v učebnicích apod. Poté během dvou minut (ani méně - ani více) představí tento pojem co nejkonkrétněji svým spolužákům - do prezentace se zapojí ideálně celá skupina, mohou mít písemné poznámky, psát pojmy na tabuli.

3

DISKUZE (10 min.)

Poté se nabízí společná diskuze o těchto událostech, pojmech. Znali tyto pojmy žáci/studenti předtím? Jakým tématem se inscenace "Naše třída" zřejmě zabývá?

Aktivity PO návštěvě představení (45 min.)

Zprostředkovat kontext vzniku dramatického textu a téma, kterého se inscenace dotýká.

Reflexe tématu a hledání spojitosti s dnešní politickou situací.

Prohloubení dovednosti tvořivého a kritického myšlení.

1

Děj ve větách (10 min.)

Studenti si sednou do kruhu - společně převypráví chronologicky děj zhlédnuté inscenace a to tak, že každý řekne jednu větu. Věty a jejich obsah musí být volen tak, aby poslední student svou větou uzavřel celý děj příběhu.

2

Rekapitulace postav (15 min.)

Studenti se rozdělí do tří až čtyř skupin, poté na balicí či jiný papír většího formátu sepíší jména všech postav, na která si vzpomenu. Dalším úkolem je přiřadit jejich národnostní či ideologické postoje. V poslední fázi se pak ve skupině pobaví o charakteru postav, ve skupině pojmenují, která z postav pro ně byla nejvíce **pozitivní** a přáli jí šťastný konec. A naopak nejvíce **negativní** postavu páchající nejvíce zla.

nápověda pro pedagoga:

DORA (1920-1941) – Polka, znásilněná, upálená ve stodole i s dítětem

ZOCHA (1919-1985) – Polka, nechce jen uklízet a vyvařovat, schová u sebe Menachema

RACHELKA, později MARIANNA (1920-2002) – Židovka, konvertovala ke křesťanům, aby přežila, vzala si Wladka

JAKUB KAC (1919-1941) – Žid, násilně zabit Rysiekiem, Zygmuntem, Heniekiem

RYSIEK (1919-1942) – Polák, znásilnil Doru, mučen komunisty

MENACHEM (1919-1975) – Žid, žil s Dorou a pak se schovával u Zochy

ZYGMUNT (1918-1977) – Polák, udal Rysieka

HENIEK (1919-2001) – Polák, stal se knězem

WŁADEK (1919-2001) – Polák, jednodušší, postaral se o Rachelku

ABRAM (1920-2003) – Žid, odjel ještě před válkou, se třídou si dopisuje, stal se rabínem

3

DISKUZE (20 min.)

Poté si skupiny navzájem představí výsledky reflexe, může nastat argumentace atd.

Opět doporučujeme uspořádat kolektiv do kruhu, učitel se ptá žáků, snaží se přitom rozvíjet diskusi, podnítit kolektiv k doplňování studenta, který odpovídá. Navrhované otázky:

Co vás na představení zaujalo? Co nejvíce a proč? Co vás překvapilo? Co se vám nelíbilo a proč? Atd.

—V jaké době se příběh odehrává?

—Jaké režimy inscenaci provázely a jak se promítly do života postav?

—Vystupovali v inscenaci nacisté?

—Z jakých stran probíhal teror?

—Vychází představení z pravdivých událostí, případně do jaké míry? Odehrávaly se tyto pogromy často? /Tato otázka je zcela stěžejní pro celou diskusi! Nabízí možnost probrat toto téma velmi dopodrobna./

Zde se nabízí opět studenty nechat pracovat samostatně ve skupinách a za pomocí internetových zdrojů zjistit další pogromy, dnešní postoj Poláků k této situaci atd., to je podmíněno časovými možnostmi pedagoga. Především však upozornit na informaci ohledně pogromu v Jedwabném:

“10. července 1941 došlo uprostřed právě probíhající druhé světové války k událostem známým jako pogrom v Jedwabném nebo masakr v Jedwabném. V malém polském městě Jedwabne místní Poláci zavraždili ve stodole 340 Židů. Stalo se tak několik dní po převzetí do té doby sovětského města Němci. Role Poláků vyšla najevo až v roce 2000 a vyvolala v Polsku diskusi, do té doby byli za pachatele uváděni Němci.”

(zdroj:https://cs.wikipedia.org/wiki/Pogrom_v_Jedwabnem)

DODATEČNÉ AKTIVITY, KTERÉ JE MOŽNÉ ZAŘADIT:

Na toto místo zařazujeme aktivity, které se nevážou přímo k ději zhlédnutého představení, nicméně se k němu úzce tematicky vážou a umožňují bavit se se studenty o přesahu k jejich vlastním životům a zkušenostem.

1

PRINCIP VZNIKU KOLEKTIVNÍ NENÁVISTI

Rozdělte studenty do několika skupin. Nechte každou vybrat si libovolnou sociální skupinu (studenti, důchodci, Romové,...) a během cca pěti minut napsat na papír co nejvíce charakteristik, které se jim s touto skupinou asociují.

Poté studenti rozdělí napsané charakteristiky na pozitivní, neutrální a negativní. Pozitivní vyškrtají, zbytek přečtou ostatním.

Po přečtení všech skupin nechte studenty zrekapitulovat, co si o jednotlivých sociálních skupinách zapamatovali. Nic hezkého to nejspíš nebude.

Na tomto principu lze dobře demonstrovat princip, jakým mohou být určité sociální skupiny/menšiny v obecném vnímání okleštěny na několik předsudků, které ve skutečnosti nevypovídají nic o jejich skutečných sdílených vlastnostech, natož o jednotlivých lidech, příslušnících těchto skupin, jako individuálních osobnostech.

Odtud pak vede už jen krátká cesta k “dehumanizaci”, kdy jsou sociální skupiny zbaveny lidské důstojnosti, práv a nakonec třeba i života.

2

NAŠE TŘÍDA JAKO ZRCADLO NAŠICH VLASTNÍCH DĚJIN

V kontextu ryze polské problematiky vyrovnávání se s minulostí bývá snadné zapomenout na stinné stránky našich vlastních dějin. K tomuto tématu nemáme přichystanou žádnou “aktivitu”, je však jistě možné a praktické využít zážitek z Naší třídy jako odrazový můstek k diskusi např. o poválečném odsunu Němců, o aplikovaném principu kolektivní viny. O násilných excesech, které tzv. divoký odsun provázely (Ústí nad Labem, Švédské šance, v Brně např. pochod smrti do Pohořelic). A především pak k diskusi o tom, zda jsme se s těmito událostmi našich dějin vypořádali, zda jsme schopni se k nim postavit čelem.